

Zagrożenie terroryzmem po zamachach w Brukseli

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Ponad połowa Polaków (59%) sądzi, że w naszym kraju istnieje realne zagrożenie terroryzmem.
- ▶ Po marcowych zamachach w Brukseli osobiste obawy przed atakami terrorystycznymi w Polsce nie wzrosły – obecnie obawia się ich niespełna połowa ankietowanych (49%), czyli nieco mniej niż w grudniu 2015 roku, po listopadowej serii zamachów w Paryżu i Saint-Denis. Jest to jednak znacznie wyższy odsetek niż w marcu 2015 roku, po wcześniejszych zamachach radykalnych islamistów w Paryżu (na redakcję Charlie Hebdo i koszerne hipermarket „Hyper Cacher”).
- ▶ Zdecydowana większość Polaków (63%) ocenia, że polskie władze, instytucje państwowe nie są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym, a tylko jedna piąta (20%) jest przeciwnego zdania.

Na początku kwietnia¹, czyli niespełna dwa tygodnie po zamachach bombowych w Brukseli (na lotnisku i w metrze), ponownie sprawdzaliśmy, jak silne jest w Polsce poczucie zagrożenia terroryzmem oraz jak oceniane jest przygotowanie władz i instytucji państwowych w zakresie zapobiegania atakom.

POCZUCIE ZAGROŻENIA TERRORYZMEM

Przekonanie, że w naszym kraju istnieje realne zagrożenie terroryzmem, wyraża obecnie 59% badanych, czyli tyle samo co w grudniu 2015 roku, kilkanaście dni po serii zamachów w Paryżu i Saint-Denis², ale nieco więcej (o 3 punkty procentowe) niż w badaniu przeprowadzonym w dniach 5–11 marca 2015 roku³, czyli po poprzednich głośnych zamachach radykalnych islamistów w Paryżu (na redakcję Charlie Hebdo i koszerny hipermarket „Hyper Cacher”) oraz lutowych w centrum Kopenhagi, ale jeszcze przed atakami na turystów w Tunezji (w marcowym ataku na Muzeum Bardo w Tunisie zginęli m.in. polscy obywatele). Dla porównania warto tu przypomnieć, iż w lipcu 2010 roku⁴, kiedy generalnie poczucie zagrożenia terroryzmem było umiarkowane, takie obawy wyrażała tylko niespełna jedna trzecia dorosłych Polaków (32%), a w maju 2013 roku⁵, czyli miesiąc po zamachu, który miał miejsce w trakcie maratonu bostońskiego, zagrożenie terroryzmem w Polsce za realne uznawało 43% badanych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (311) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo (CAPI) w dniach 31 marca – 7 kwietnia 2016 roku na liczącej 1104 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

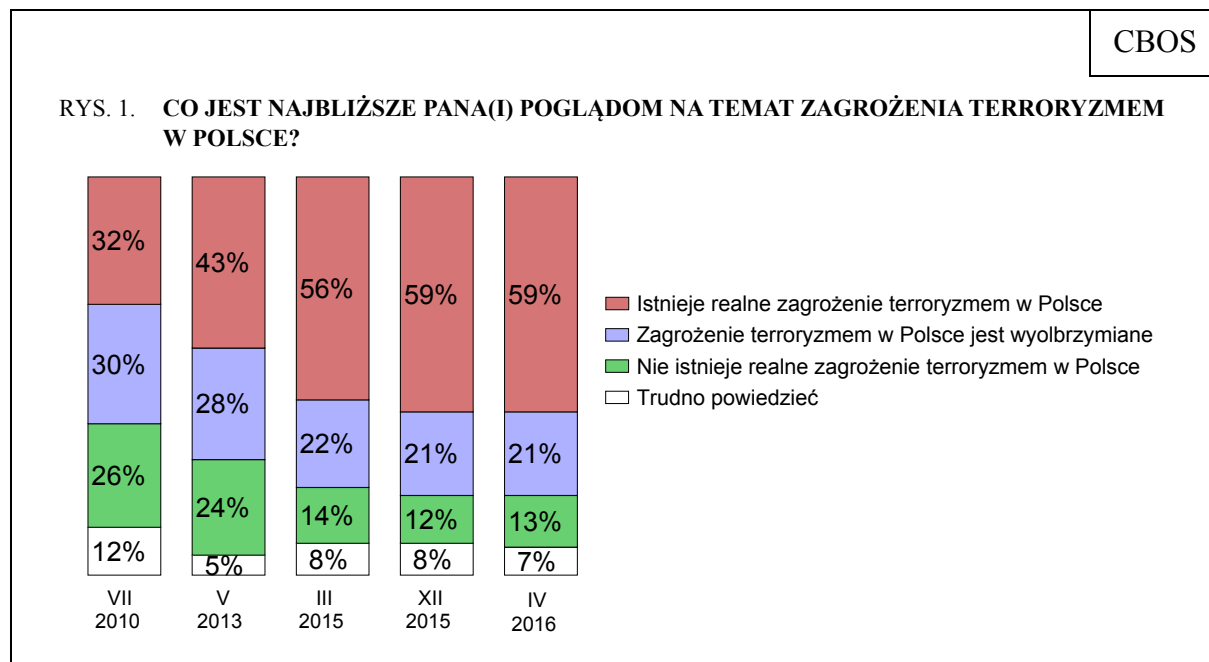
² Por. komunikat CBOS „Zagrożenie terroryzmem po zamachach w Paryżu”, grudzień 2015 (oprac. B. Badora).

³ Zob. komunikat CBOS „Zagrożenie terroryzmem”, kwiecień 2015 (oprac. M. Feliksiak).

⁴ Badanie było realizowane we współpracy z Wyższą Szkołą Policji w Szczytnie. Por. komunikat CBOS „Rola instytucji rządowych i samorządowych w zakresie informowania obywateli o zagrożeniach terrorystycznych”, grudzień 2010 (oprac. B. Badora).

⁵ Por. komunikat CBOS „Zagrożenie terroryzmem”, czerwiec 2013 (oprac. M. Feliksiak).

Od grudnia 2015 roku nie zmieniła się też liczebność grupy osób przekonanych, że zagrożenie terroryzmem w naszym kraju jest wyolbrzymiane (21%), natomiast nieznacznie zwiększył się odsetek tych, które całkowicie kwestionują jego istnienie (z 12% do 13%).

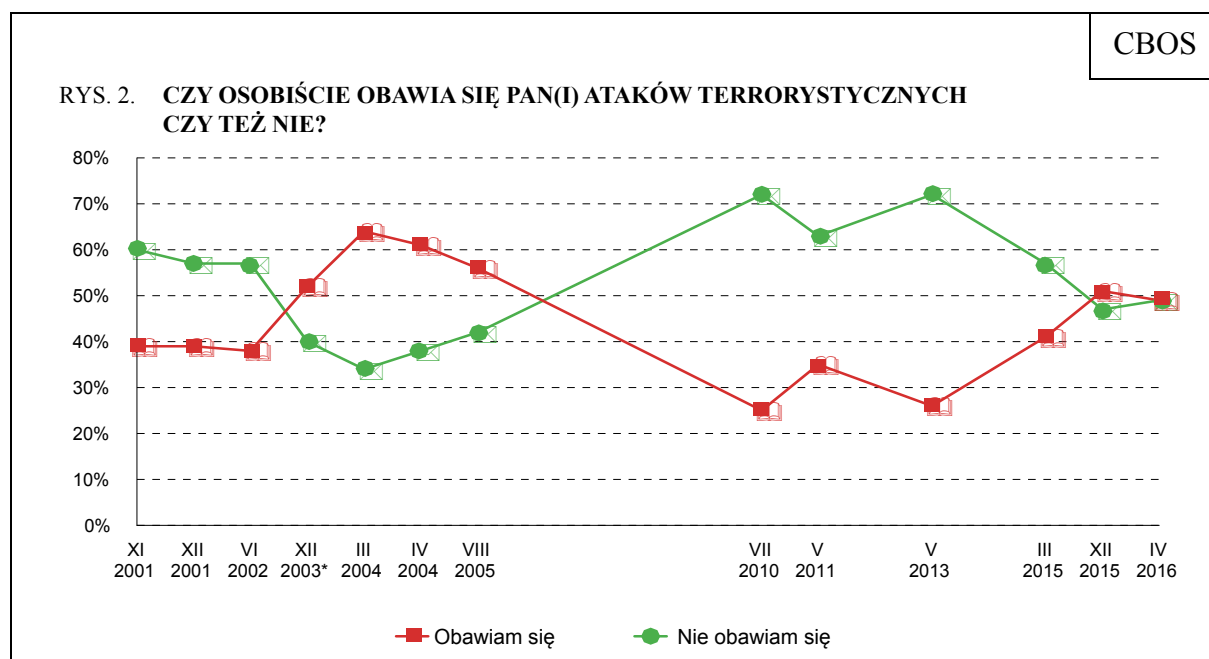

Przeprowadzone analizy statystyczne⁶ wskazują, iż – tak jak poprzednio – opinie na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce różnicuje przede wszystkim poziom wykształcenia badanych, przy czym warto podkreślić, iż nie dotyczy to przekonania, że zagrożenie takie jest realne (niezależnie od poziomu wykształcenia twierdzą tak zbliżone odsetki badanych). Istotne statystycznie różnice występują natomiast w przypadku stwierdzenia, iż zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane – najczęściej wskazują je badani z wyższym wykształceniem (28%), a najrzadziej osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (9%). Jednocześnie najslabiej wykształceni znacznie częściej niż pozostali twierdzą, że zagrożenie terrorystyczne w Polsce w ogóle nie istnieje (18%). Warto dodać, że opinię tę najczęściej podzielają najstarsi badani, mający co najmniej 65 lat (18% z tej grupy). Ponadto – tak jak poprzednio – badani z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym częściej niż pozostali nie mają wyrobionego zdania w tej kwestii (14%). Opinie na temat zagrożenia terrorystycznego w Polsce znacząco różnicuje także płeć badanych. Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni twierdzą, że w naszym kraju istnieje realne zagrożenie terroryzmem (odpowiednio: 63% i 55%), częściej też nie potrafią

⁶ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

zająć stanowiska w tej kwestii (9% kobiet wobec 5% mężczyzn), natomiast mężczyźni znacznie częściej niż kobiety skłonni są twierdzić, że w Polsce nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem (odpowiednio: 16% i 9%) – zob. tabela aneksowa 1.

W porównaniu z grudniem 2015 roku nieznacznie zmalały osobiste obawy przed atakami terrorystycznymi w Polsce – obecnie obawia się ich blisko połowa ankietowanych (49%, spadek o 2 punkty procentowe), przy czym ubyło osób zarówno bardzo się ich obawiających, jak i wyrażających umiarkowane obawy w tym zakresie (po 1 punkcie procentowym). Jednocześnie zwiększyła się grupa badanych, którzy twierdzą, że ataków terrorystycznych raczej się nie obawiają (z 35% do 37%), a odsetek osób w ogóle niemających takich obaw nie uległ zmianie (12%). Warto też dodać, iż notowany od grudnia poziom obaw jest najwyższy w ostatnich pięciu latach, choć nadal jest on niższy niż w okresie od grudnia 2003 roku do sierpnia 2005 roku, kiedy opinia publiczna dowiadywała się o spektakularnych atakach na Bali, na moskiewski teatr na Dubrowce, szkołę w Biesłanie, popularne egipskie kurorty, a przede wszystkim po zamachach w Madrycie i Londynie, w których zginęli także polscy obywatele.

* W 2003 roku pytanie brzmiało: „Czy obawia się Pan(i), że w wyniku ataku terrorystycznego może ucierpieć Pan(i) lub Pana(i) najbliższa rodzina?”

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 1

Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2001		2002	2003*	2004		2005	2010	2011	2013	2015		2016
	XI	XII	VI	XII	III	IV	VIII	VII	V	V	III	XII	IV
	w procentach												
Tak, bardzo się obawiam	12	11	11	15	29	22	18	6	7	5	9	14	13
Tak, raczej się obawiam	27	28	27	37	35	39	38	19	28	21	32	37	36
OBAWIAM SIĘ	39	39	38	52	64	61	56	25	35	26	41	51	49
Nie, raczej się nie obawiam	38	36	37	30	24	27	29	43	40	41	41	35	37
Nie, w ogóle się nie obawiam	22	21	20	10	10	11	13	29	23	31	16	12	12
NIE OBAWIAM SIĘ	60	57	57	40	34	38	42	72	63	72	57	47	49
Trudno powiedzieć	2	4	5	8	2	1	2	3	2	2	2	2	2

* W 2003 roku pytanie brzmiało: „Czy obawia się Pan(i), że w wyniku ataku terrorystycznego może ucierpieć Pan(i) lub Pana(i) najbliższa rodzina?”

Wielozmiennowe analizy statystyczne⁷ wskazują, iż poziom osobistego poczucia zagrożenia terroryzmem jest związany przede wszystkim z postrzeganiem realności tego zagrożenia. Co rozumiały, najczęściej obawiają się zamachów terrorystycznych osoby oceniające, że zagrożenie terroryzmem jest w Polsce realne (21% spośród nich – bardzo się ich obawia, a 48% raczej obawia). Badani uznający, że w naszym kraju nie ma takiego niebezpieczeństwa, na ogół nie mają również osobistych obaw w tym zakresie (38% z nich twierdzi, że w ogóle nie obawia się zamachów terrorystycznych, a 47% deklaruje, że raczej się ich nie obawia). W większości nie boją się takich ataków również respondenci uważający, że zagrożenie terrorystyczne w Polsce jest wyolbrzymiane (blisko co piąty z nich twierdzi, że w ogóle nie obawia się zamachów terrorystycznych, a ponad połowa deklaruje, że raczej się ich nie obawia).

Tabela 2

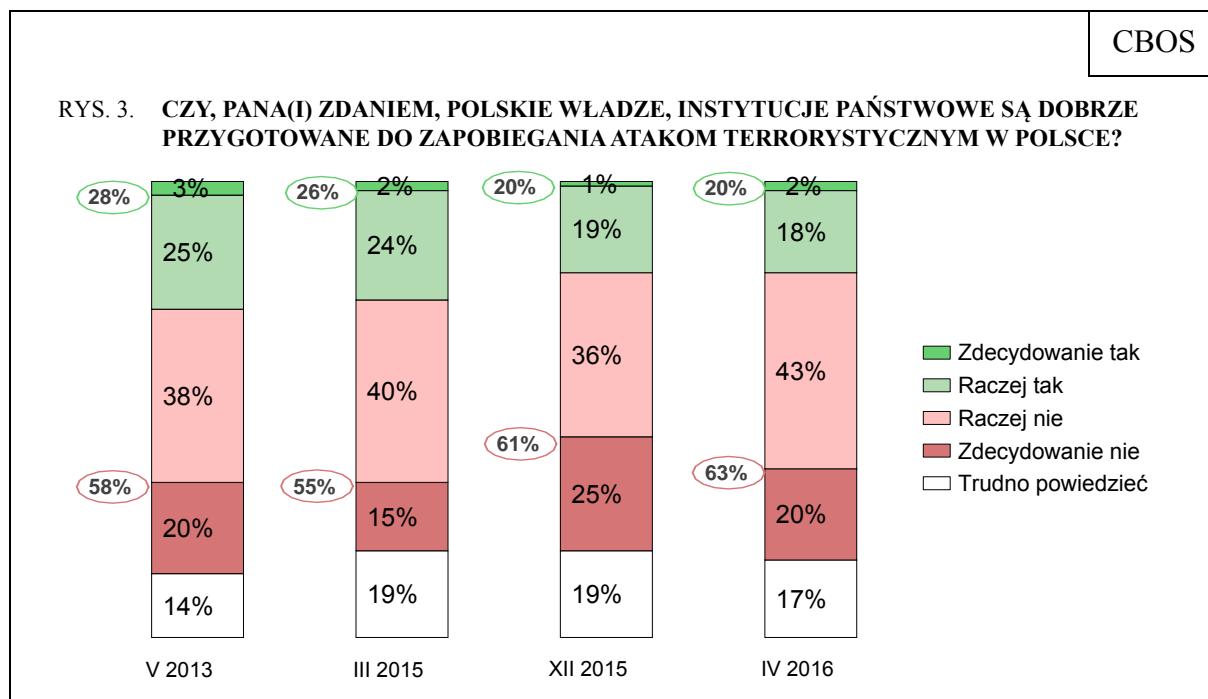
Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?	Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?			
	Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Tak, bardzo się obawiam	21	1	3	8
Tak, raczej się obawiam	48	21	11	29
Nie, raczej się nie obawiam	26	59	47	43
Nie, w ogóle się nie obawiam	4	19	38	5
Trudno powiedzieć	1	0	0	15

Ponadto, tak jak w poprzednich badaniach, osobiste obawy w tym zakresie związane są z płcią i wiekiem badanych. Obawy przed atakami terrorystycznymi znacznie częściej deklarują kobiety (60%) niż mężczyźni (38%), częstsze są też wśród osób mających 55 lat lub więcej niż wśród młodszych respondentów (por. tabela aneksowa nr 2).

⁷ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

OCENA PRZYGOTOWANIA POLSKICH WŁADZ I INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH DO ZAPOBIEGANIA ATAKOM TERRORYSTYCZNYM W POLSCE

Od grudnia 2015 roku opinie na temat przygotowania polskich władz i instytucji państwowych do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce zmieniły się w niewielkim stopniu. Nadal zdecydowana większość Polaków (63%) ocenia, że nie są one dobrze przygotowane, a tylko jedna piąta (20%) jest przeciwnego zdania. Warto jednak dodać, iż w omawianym okresie ubyło osób zdecydowanie przekonanych o braku dobrego przygotowania polskich władz i instytucji do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce (spadek z 25% w grudniu 2015 do 20% obecnie), a zarazem zwiększył się odsetek tych, które wyrażają ten pogląd w sposób mniej stanowczy („raczej nie” – wzrost o 7 punktów, do 43%).

Tak jak poprzednio, znaczące różnice opinii występują w zależności od deklarowanego stosunku do gabinetu rządowego⁸. Co prawda niezależnie od swojego stosunku do rządu Beaty Szydło badani częściej są przekonani o braku dobrego przygotowania polskich władz i instytucji do zapobiegania atakom terrorystycznym, niż oceniają je pozytywnie, jednak zdecydowanie negatywne opinie znacząco częściej niż pozostali wyrażają przeciwnicy obecnego rządu (31% w tej grupie). Badani określający się jako jego zwolennicy znacznie częściej niż pozostali są natomiast skłonni wystawiać polskim

⁸ Por. komunikat CBOS „Stosunek do rządu w kwietniu”, kwiecień 2016 (oprac. M. Bożewicz).

władzom i instytucjom ocenę umiarkowanie pozytywną (26%). Obojętni wobec rządu częściej niż jego zwolennicy, ale rzadziej niż przeciwnicy, przygotowanie polskich władz i instytucji w zakresie zapobiegania atakom terrorystycznym oceniają zdecydowanie negatywnie, częściej niż pozostali nie potrafią też ich ocenić.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?	Stosunek do rządu Beaty Szydło:		
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy
	w procentach		
Zdecydowanie tak	3	1	1
Raczej tak	26	15	13
Raczej nie	43	43	45
Zdecydowanie nie	12	19	31
Trudno powiedzieć	17	23	11

Ponadto znacznie bardziej krytyczni w ocenie polskich władz i instytucji państwowych są zwolennicy największych ugrupowań stanowiących opozycję parlamentarną niż badani, którzy w hipotetycznych wyborach parlamentarnych⁹ zagłosowaliby na Prawo i Sprawiedliwość.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?	Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu, gdyby wybory odbywały się w najbliższą niedzielę?			
	Prawo i Sprawiedliwość	Platforma Obywatelska RP	Kukiz'15	Nowoczesna Ryszarda Petru
	w procentach			
Zdecydowanie tak	3	1	4	1
Raczej tak	25	19	9	15
Raczej nie	45	40	50	45
Zdecydowanie nie	8	26	21	27
Trudno powiedzieć	19	14	16	13

Opinie w kwestii przygotowania polskich władz, instytucji państwowych w obszarze zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce różnicują także poglądy polityczne, określane na osi lewica–centrum–prawica. Wprawdzie niezależnie od deklarowanych poglądów dominuje sceptycyzm co do kompetencji rządu w tym zakresie, jednak najczęściej wyrażają go badani identyfikujący się z lewicą (por. tabela aneksowa nr 3). Warto też zauważyć, iż krytycyzmem wyróżniają się respondenci z wyższym wykształceniem, spośród których aż 72% uważa, że polskie władze i instytucje państwowe nie są dobrze przygotowane

⁹ Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w pierwszym tygodniu kwietnia”, kwiecień 2016 (oprac. B. Badora).

do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce. Analizując opinie w różnych grupach wiekowych można natomiast zauważyć, iż najwięcej głosów krytycznych jest wśród badanych mających od 25 do 34 lat (78%).

Ocena przygotowania polskich władz i instytucji państwowych w obszarze zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce istotnie rzutuje na opinie o zagrożeniu terrorystycznym w naszym kraju, a ponadto – w niewielkim stopniu – różnicuje zasięg osobistych obaw respondentów w tym zakresie. W szczególności warto zauważyć, iż przekonanie o realności zagrożenia terrorystycznego w Polsce jest tym częstsze, im gorsze są oceny kompetencji polskich władz i instytucji w zakresie zapobiegania atakom terrorystycznym (tabela 5), a najwięcej osób osobiście obawiających się ataków terrorystycznych jest wśród badanych zdecydowanie przekonanych, iż polskie władze i instytucje państwowe nie są dobrze przygotowane do zapobiegania im (tabela 6).

Tabela 5

Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?	Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?			
	Tak*	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	54	63	68	44
Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	26	22	19	15
Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	15	12	10	15
Trudno powiedzieć	5	3	2	26

* Połączono kategorie „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”.

Tabela 6

Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?	Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?			
	Tak*	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Tak	49	49	56	45
Nie	51	50	43	48
Trudno powiedzieć	0	1	1	7

* Połączono kategorie „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”.

Wyniki dotychczasowych badań wskazują, iż postrzeganie zagrożenia terrorystycznego w naszym kraju jest związane z bieżącą sytuacją na świecie – można bowiem zauważyć, że poziom lęku wzrasta po atakach na osoby należące do zachodniego kręgu kulturowego. Po marcowych atakach w Brukseli utrzymuje się podwyższony (po ubiegłorocznych zamachach radykalnych islamistów) poziom obaw dotyczących możliwości pojawienia się ataków terrorystycznych w naszym kraju. Poczucie zagrożenia terroryzmem wśród polskich obywateli jest obecnie znacznie wyższe niż w latach 2010–2013. Poziom niepokoju jest także zauważalnie wyższy niż w okresie od listopada 2001 roku do czerwca 2002 roku, a więc bezpośrednio po atakach terrorystycznych na WTC, ale nadal niższy niż po zamachach terrorystycznych w Madrycie (11 marca 2004) i Londynie (7 lipca 2005).

Ubiegłoroczne zamachy w Paryżu i ostatnie w Brukseli, czyli w sercu Unii Europejskiej, najprawdopodobniej sprawiły, że większość Polaków za realne zaczęła uznawać zagrożenie terrorystyczne w naszym kraju, jednocześnie zmalała – i tak niezbyt wysoka – wiara w zdolność polskiego państwa do zapobiegania takim zamachom.

Opracowała
Barbara BADORA